

YAŞAYAN KÜTÜPHANE

BARIŞAROCK 2007 DEĞERLENDİRME RAPORU

Mehmet Akif Ersoy Piknik Alanı / İstanbul
24-26 Ağustos 2007

YAŞAYAN KÜTÜPHANE DEĞERLENDİRME SONUÇLARI

Yaşayan Kütüphane (YK) Toplum Gönüllüleri Vakfı ve İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi işbirliğiyle 24-26 Ağustos 2007 tarihlerinde Barışarock Festival alanında gerçekleştirilmiştir.

Yaşayan Kütüphane, üç gün boyunca 11:00-18:00 saatleri arasında okuyucularını ağırlamıştır. Verilen öğle araları dışında toplam 16 saat boyunca açık kalmıştır.

Yaşayan Kütüphane'nin değerlendirmesi için okuyuculardan ve kitaplardan kendi deneyimlerini yansıtabilecekleri kısa formlar doldurmaları istenmiştir (Bkz. Ek-1).

Okuyuculardan gerçekleştirdikleri her bir okuma sonunda form doldurmaları istenmiştir. Toplanan geçerli toplam form sayısı 484'tür. Çoklu okumalar ve bir kişinin birden fazla kitap okuma gerçekleştirdiği göz önünde bulundurulmalıdır. Formlar, okuyucu sayısına değil gerçekleşen okuma sayısına işaret etmektedir.

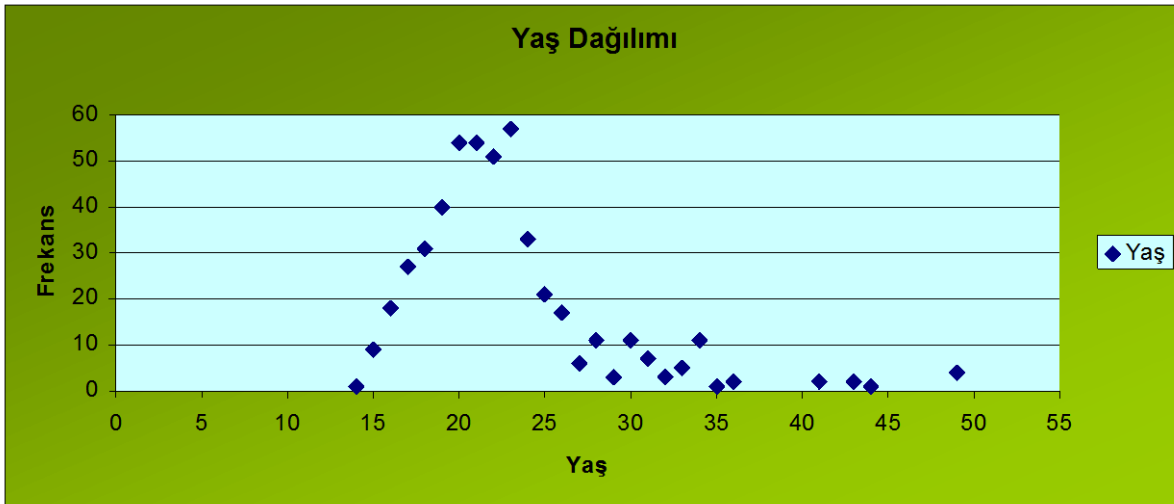
İlk gün 100, ikinci gün 188, üçüncü gün ise 204 okuma gerçekleşmiştir.

Yaşayan Kütüphane Kitapları ise kitap olma sürelerinin bittiği günün sonunda geribildirim formu doldurmuşlardır.

OKUYUCULAR

- Yaşayan Kütüphane okuyucularının yaş ortalaması 22,56 (SS = 5,29) 'dır. En genç okuyucu 14, en yaşlı okuyucu ise 49 yaşındadır. (Yaş dağılımı için Bkz. Grafik 1)

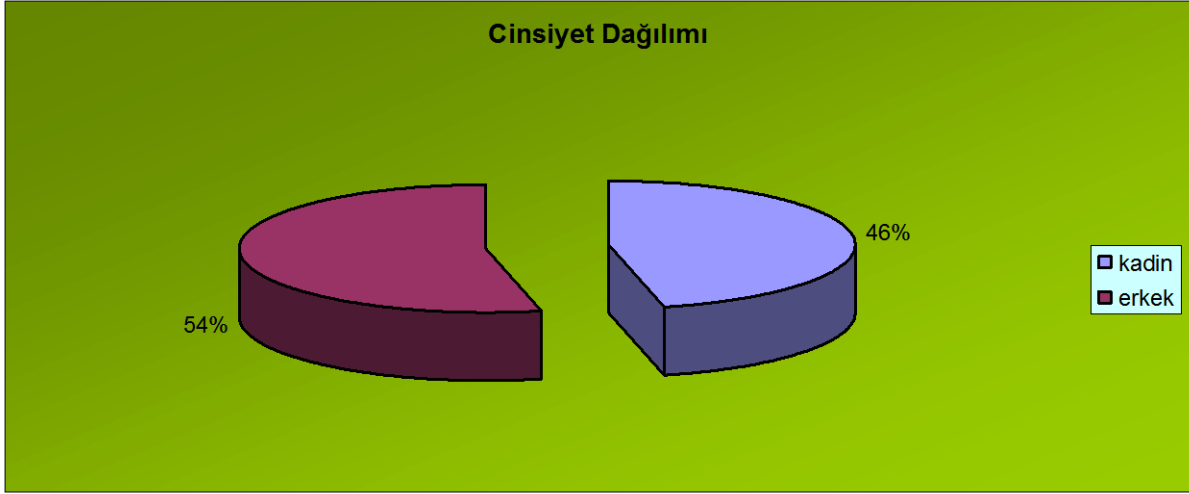
Grafik 1: Okuyucu Yaş dağılımı

Grafik 1'de görüldüğü üzere okuyucuların büyük çoğunluğunu 16-26 yaş arası kişiler oluşturmaktadır.

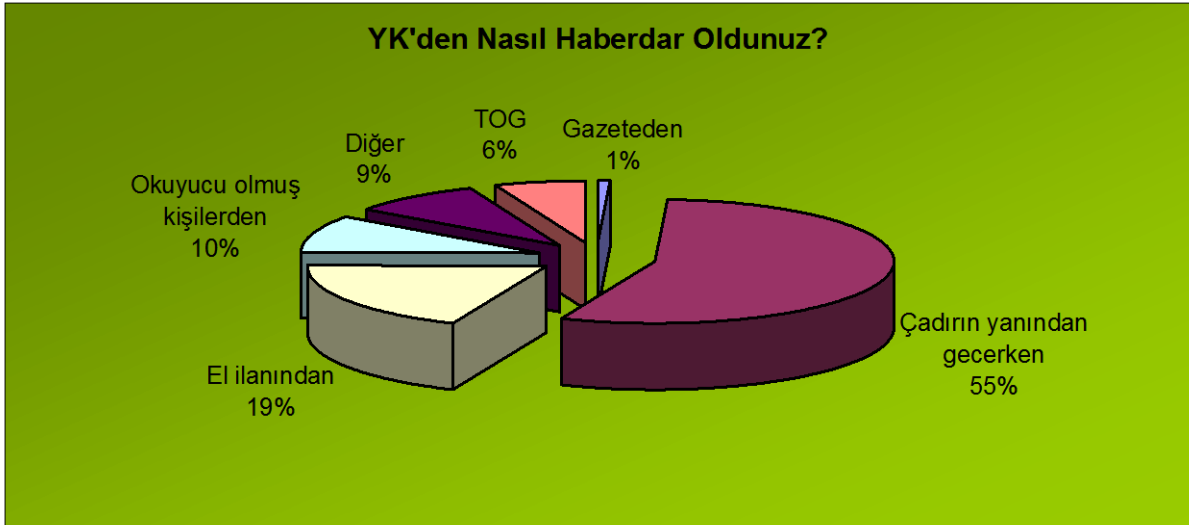
- Cinsiyet dağılımına bakıldığında okuyucuların %46'sının kadın % 54'ünün erkek olduğu görülmektedir.

Grafik 2: Okuyucuların Cinsiyet Dağılımı

- Okuyuculara Yaşayan Kütüphane'den nasıl haberdar olduklarını sorduğumuzda aşağıdaki cevapları aldık.

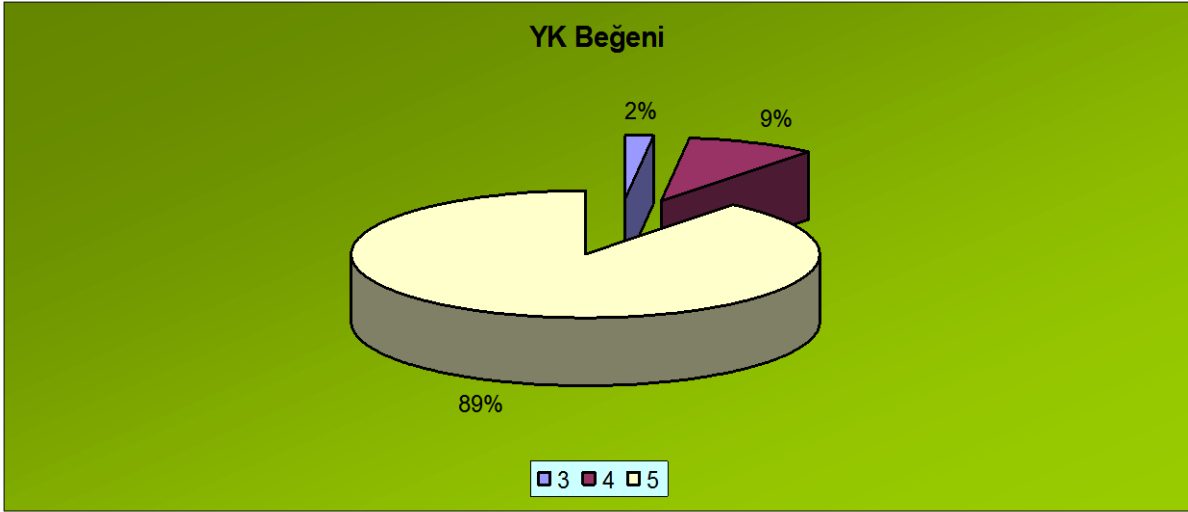
Grafik 3: YK'den Nasıl Haberdar Oldunuz?

YK öncesi kitaplara ilişkin gizlilik/görünürlük hassasiyeti nedeniyle basın/iletişim çalışması yapılmadığı göz önünde bulundurulduğunda alanda yürütülen tanıtım çalışmasının ve çadır konumu ve görünürlüğünün işlevsel olduğu ifade edilebilir. Alanda aldığımız sözel geribildirimler ve Barışarock Koordinasyon Ekibinin bize bildirdikleri de YK'ya olan taleple birlikte söz konusu savı desteklemektedir.

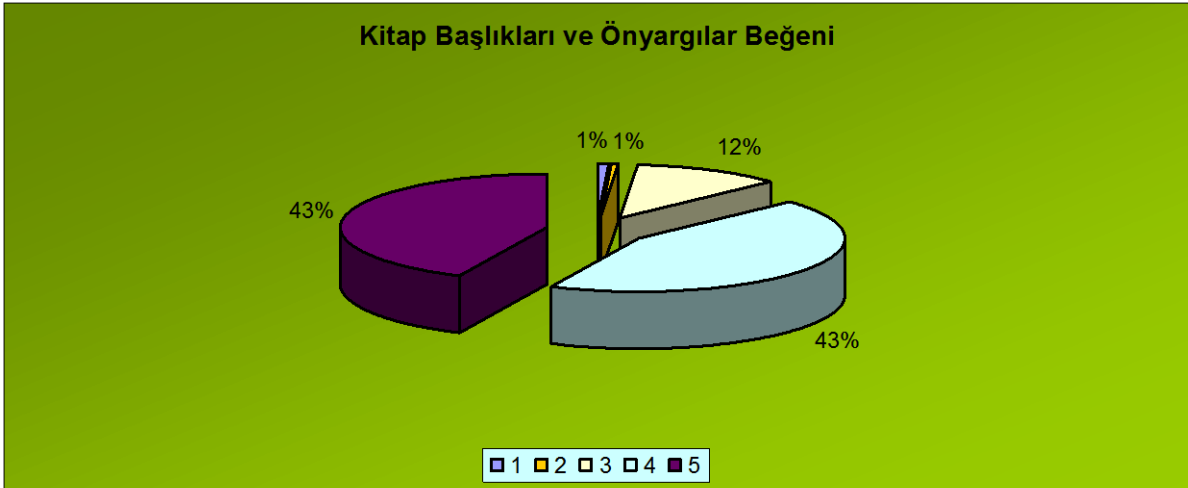
- Okuyuculardan YK fikrini, katalogta bulunan kitap başlıklarını ve önyargıları ve kütüphanecileri 1'le 5 arasında puan vererek değerlendirmelerini istedik.

Grafik 4: YK Beğeni Grafiği

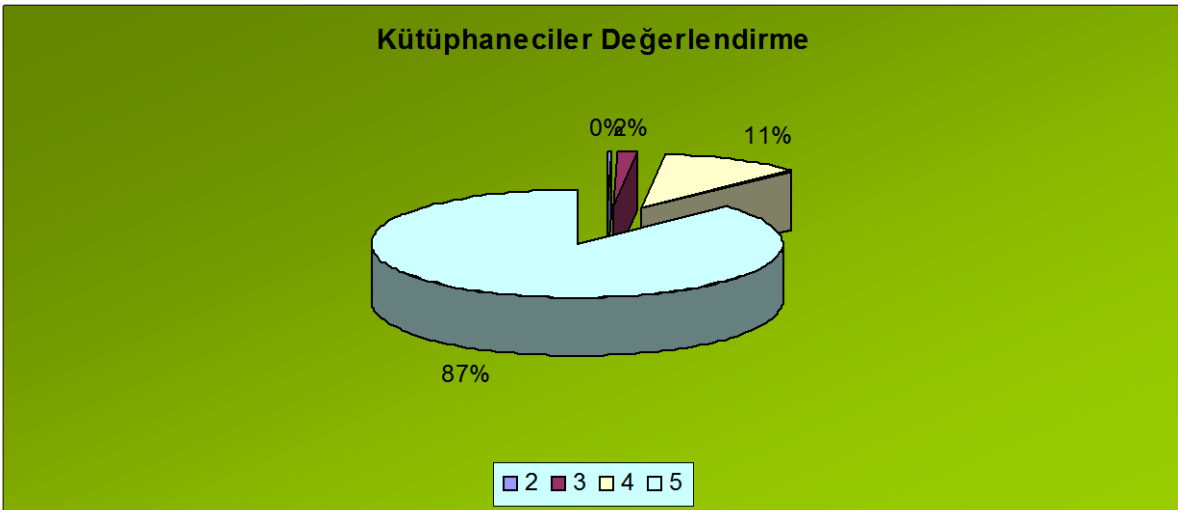
1: Hiç Beğenmedim 5: Çok beğendim, etkilendim

Grafik 5: Katalog ve Önyargılar Beğeni Grafiği

1: Hiç Beğenmedim 5: Çok beğendim, etkilendim

Grafik 6: Kütüphaneciler Değerlendirme Grafiği

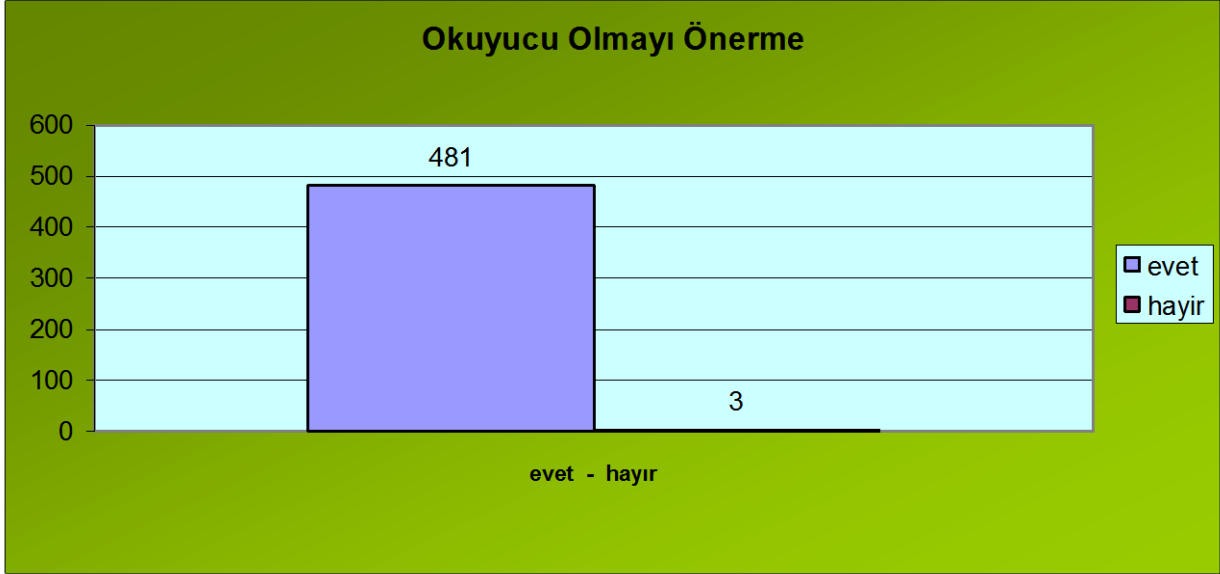

1: Hiç yardımcı olmadılar 5: Çok yardımcı oldular

Grafiklerde de görüldüğü üzere okuyucuların neredeyse tamamı YK fikrini çok beğenmiş ve kütüphanecilerin kendilerine yardımcı olduğunu belirtmiştir. Kitap başlıkları ve önyargıları da beğenmiş olmalarına rağmen daha çeşitli kitap başlığı olmasını istemektedirler. Ve bu konuda önerilerde bulunmuşlardır (Okuyucuların katalogda yer almasını istedikleri başlıklar için bkz. Ek-1).

- Okuyuculara YK'da okuyucu olmayı başkalarına önerip önermeyeceklerini sorduğumuzda ise sadece 3 hayır cevabı aldık (Bkz. Grafik 7).

Grafik 7: Okuyucu Olmayı Önerme

- Okuyuculardan YK'da okuyucu olurken yaşadıkları en önemli *deneyimi* ve bu süreçte *öğrendikleri* yeni şeyleri paylaşmalarını istedik.

Genel olarak, okuyucular için en etkileyici şey yaşadıkları gerçeklik hissi olarak ortaya çıkıyor. Yüz yüze, insan insana konuşmanın, iletişime geçmenin çok anlamlı ve heyecan verici bir deneyim olduğunu vurguluyorlar. Kitapların bir takım özelliklerinden ötürü yaşadıkları sorunları samimi ve açık bir şekilde paylaşmaları, gerçekleri birinci ağızdan öğrenme fırsatı yakalayan okuyucular için anlamlı bir deneyim olmuş. Bu da okuyucuların gerçekten iletişime geçmelerini ve empati kurabilmelerini sağlamış.

Okuyuculardan birinin “**Kitap okumaktan ve muhabbet etmekten daha keyifli bir deneyimdi.**” ifadesi YK'daki kitap okuma sürecinin ne kadar gerçek, zengin, bir o kadar da samimi ve kişisel paylaşım temelinde gerçekleşen bir süreç olduğunu açık bir şekilde göstermektedir.

Öte yandan bu ifadeyi örneğin; “**Günlük yaşantımda sohbet imkanı bulamadığım kesimler ile bu şansı yakaladım.**”, “**Yaşamı paylaştığım farklı görüşteki insanları tanıma konusunda bir adım daha attım**”, “**Hiç gey arkadaşım yoktu. Bedeniyle, düşünceleriyle, kimliğiyle karşımda bulmak inanılmaz heyecanlıydı. Kendimden çok farklı değilmiş, uzaylı hiç değilmiş. Bundan sonra geylerle iletişimimi koparmayacağım, artıracam.**” ve “**HIV + olan biriyle ilk kez sohbet etme imkanım oldu, bu çok önemliydi.**” ifadeleriyle birlikte düşünürsek YK serüvenine başlarken önümüze koyduğumuz “gündelik yaşantıda bir araya gelme fırsatını çok da fazla yakalayamayan insanları belli bir çerçevede bir araya getirmek ve kişisel paylaşım zemin hazırlamak” hedefine ulaştığımızı söyleyebiliriz.

YK'nın temel amacı olan önyargıların kırılması, törpülenmesi ile ilgili olarak okuyucuların birçok olumlu ifadesi bulunmaktadır. Bir okuyucu yaşadığı en önemli deneyim için “**Bir ay**

öncesinde aynı ırktan bir kişi ile kavga ederken bugün gayet insan olarak konuşabilmek.” derken birebir, kişisel bir paylaşım sayesinde hakkında önyargılara ve olumsuz düşüncelere sahip olduğu bir gruba dahil birinin aslında kendisi gibi bir “insan” olduğunu fark ederek ilişki kurduğundan ve bunun neticesinde de önyargılarının kırıldığından söz ediyor. Başka bir okuyucunun “**Hepimiz aynıyız, insanız işte :)**” diyerek gülümsemesi önyargılardan sıyrılabildiği ölçüde hissedilebilecek olanlara hoş bir örnek. Bir buluşma, bir karşılaşma yeri dedik duyururken insanlara Yaşayan Kütüphane’yi. **“Önyargısız olduğumu düşünmeme rağmen var olan önyargılarımla karşılaştım.”** diyebilirdi eğer okuyucu, sadece insan insana bir karşılaşmadan değil insanın kendisiyle karşılaşmasından da bahsediyoruz Yaşayan Kütüphane’de. **“Savunmadığım bir fikrin neferi ile de anlaşabilecek ortak noktalar bulabildim :)”** diyebiliyorsa bir okuyucu YK’nın çerçevesinin işlerliğinden söz edebiliyoruz demektir.

Bir takım önyargılar yargıya dönüşebilir elbette dedik başlarken ama istiyoruz ki yargıya dönüşen önyargılarınız birinci ağızdan edinilen bilgilere dayalı olsun. **“Gerçekleri ilk ağızdan öğrenmek.”** İfadesi formlarda seyrek rastladığımız bir ifade değil.

Okuyucularda YK deneyimi sonucunda neler öğrendiklerini paylaşımlarını istedik:

“Karşımdaki insan nasıl olursa olsun onunla ilişki kurabileceğimi, bunun kişinin elinde olan bir şey olduğunu öğendim.”

“Zannettiğimiz şeylerin doğruluğunu bilgiyle teyit etmemiz gerektiğini gördüm.”

“Bilmediğim, yanlış bildiğim konularda bilgi aldım.”

“HIV hakkında bir çok şey öğrendim.”

“Her ne olursa olsun yaşamın dönüm noktasını bulup devam etmek gerektiğini öğrendim.”

“Bilgiye ulaşma tek bir kaynaktan olmamalı.”

“Engelli olmanın mutlu olmaya engel olmadığını öğrendim.”

“Bu kadar şiddete maruz kaldıklarını ve dışlandıklarını düşünmemiştim. Öğrendim.”

“Bu deneyimle, bazı tercihleriyle farklı boyutta yaşayanların da aslında diğer tüm insanlar kadar içinde yaşadığımız toplumda saygıyı hak ettiklerinin farkına vardım.”

“Travestilerin de mutlu ve başarılı olduklarını gördüm.”

“HIV’in ölümcül bir hastalık olmadığını öğrendim.”

“O insan ile, yaşamı ile ilgili hiç tahmin edemeyeceğim şeyleri öğrendim.”

“Okuduğum kitapla doğru orantılı olarak kadının Türkiye’deki yeri, durumu ve dünyadaki bakış açıları açısından önemini kavradım.”

“Hayatımda değişiklik yapmama yardımcı olacak bir deneyim yaşadım.”

“Feministlerin, medyada gösterilmeye çalışıldığı kadar "sert" ve "boş" konuşmadıklarını, zaman zaman agresif olduklarını kabul edebileceklerini, grupları içinde topluma yansiyandan daha farklı insanların olabileceğini gördüm.”

“Karşı tavır aldığım Kürtler konusunda aslında önce oturup konuşmanın gerektiğini öğrendim çünkü konuşunca işler değişiyor, taraflar yumuşuyor, dikenler temizleniyor, arınıyor insan kötü düşüncelerinden.”

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere okuyucular ilişki kurmanın, karşılıklı konuşmanın öneminden söz ediyor. Okuyucular, bildiklerinin yanlış olabileceğini görmüşler. Bilginin farklı kaynaklardan edinilmesinin öneminden söz ediyorlar. Kitapların göğüslemek zorunda kaldıkları önyargıların neler olduğunu daha açık bir şekilde görebilmiş ve yaşadıkları güçlükleri öğrenme fırsatı bulabilmişler. Okudukları kitapların içerikleri ile ilgili daha önce hiç bilmedikleri bilgiler edinmekle kalmamış kendi hayatları ile ilgili de bir takım çıkarımlar yapabilmişlerdir. Edindikleri bu yeni ve direkt bilgiler sayesinde önyargılarının kırıldığını ve yargıya dönüşen önyargılarıyla ilgili de birinci ağızdan gerçek bilgi sahibi olduklarını söyleyebiliriz.

Okuyucuların deneyimleri ve öğrendikleriyle ilgili listeyi Ek-2’de bulabilirsiniz.. YK’nin oluşturmaya çalıştığı kişisel paylaşım temelli çerçeveyi, insan insana karşılaşmanın önyargıların kırılması veya törpülenmesine yaptığı etkiyi, yargıya dönüşebilecek önyargıların gerçek,samimi ve kişisel bilgilerle desteklenebildiği takdirde anlam kazanacağı varsayımını göz önünde bulundurmanızı rica ederiz.

KİTAPLAR

Yaşayan Kütüphane süresince ilk gün 20, ikinci ve üçüncü günler 24 kitap okuyucularıyla buluştu. 21 kitap başlığından ilk gün 17’si ikinci ve üçüncü günler tamamı katalogdaki yerini aldı. Kitapların

- Yaşayan Kütüphane kitaplarının yaş ortalaması 38,04 (SS = 12,02) ‘dür. En genç kitap 23, en yaşlı kitap ise 68 yaşındadır (Yaş dağılımı için Bkz. Grafik 8).

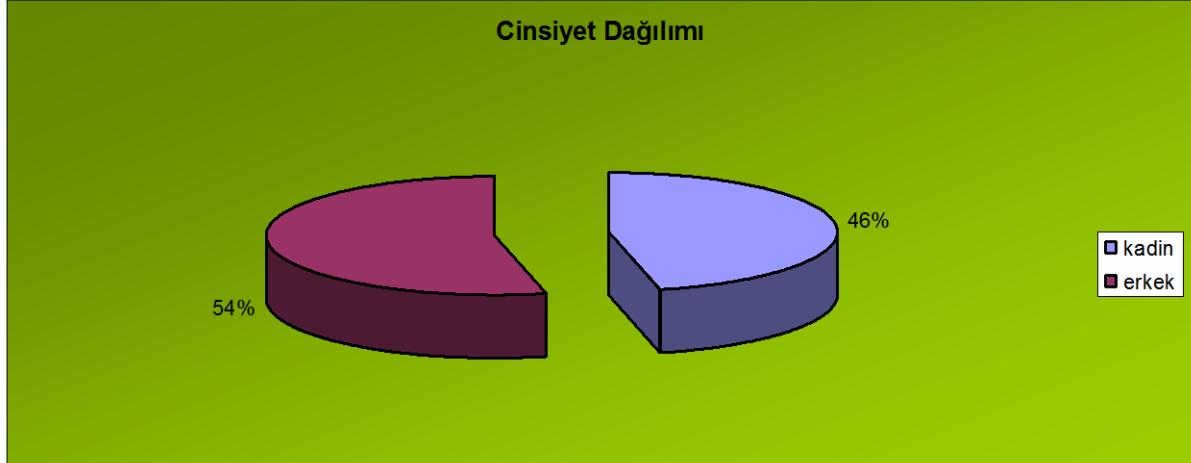
Grafik 8: YK Kitap Yaş Dağılımı

Grafik 8'de görüldüğü üzere kitaplar yaş açısından farklılık gösteren bir grup oluşturmuştur. 23 ve 68 yaşlar arasında 4 kişi 30, 3 kişi 47, 2'şer kişi 32, 34 ve 46 yaşındadır. Kütüphanede farklı yaşlardan kitapların yer almasının bir sorundan çok katalogun mümkün olduğunca genel popülasyonu temsil edici olması açısından önemli olduğunu düşünüyoruz.

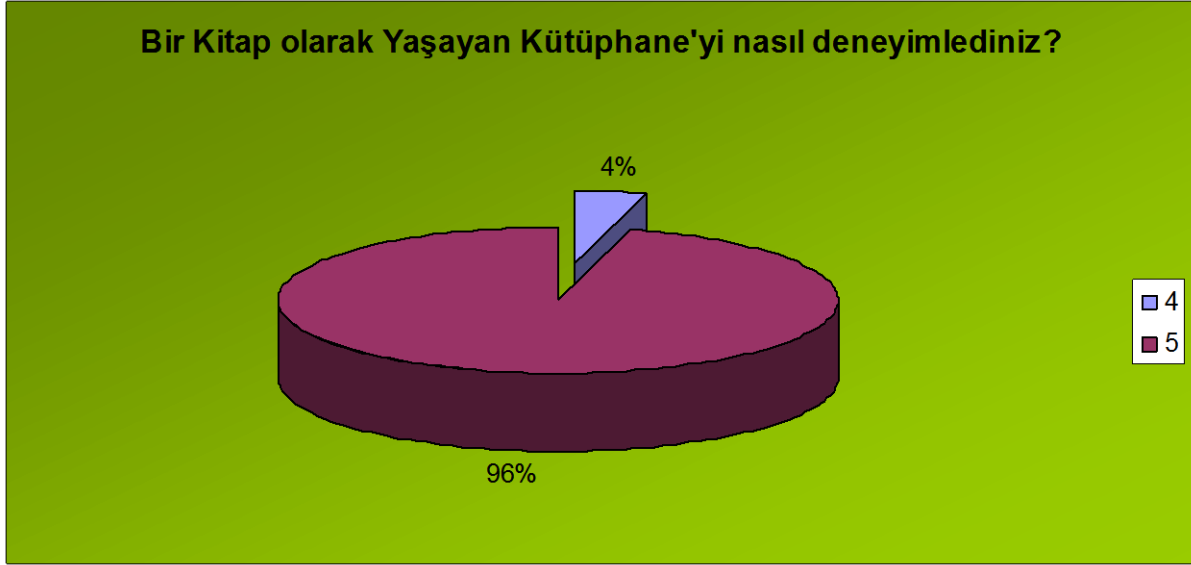
- Cinsiyet dağılımına bakıldığında kitapların %46'sının kadın % 54'ünün erkek olduğu görülmektedir.

Grafik 9: Kitapların Cinsiyet Dağılımı

- Kitapların % 67'si bir sivil toplum kuruluşu üyesidir. Kitabın bir sivil toplum kuruluşu üyesi olması, kendi hakkındaki önyargılardan haberdar olması ve bu önyargılar nedeniyle karşılaştığı ayrımcılıkla baş etme yöntemleri geliştirmiş olması açısından oldukça önemliydi.
- Kitaplardan Yaşayan Kütüphane deneyimlerini değerlendirmelerini istedik.

Grafik 10: YK Deneyim Değerlendirme

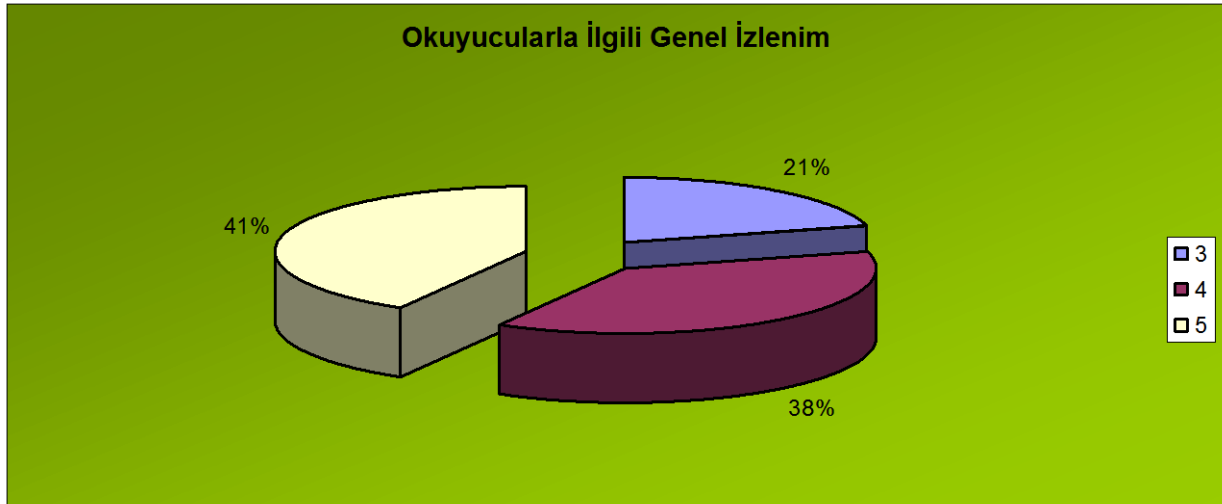

1: Çok Kötü 5: Çok İyi

Kitapların neredeyse tamamı YK deneyimlerini çok iyi olarak değerlendirmişlerdir. Form dışında da, aynı amaca hep birlikte (kitaplar, koordinasyon ekibi, gönüllü ekip ve okuyucular), samimi ve gerçeklik hissettiren bir ortamda hizmet etmiş olmaktan duydukları memnuniyeti her fırsatta sözel olarak da belirtmişlerdir.

- Kitaplara, okuyucularıyla ilgili genel izlenimlerini sorduk. Kitaplara göre okuyucuların büyük bir bölümü anlamaya, öğrenmeye açık ve ilgililer.

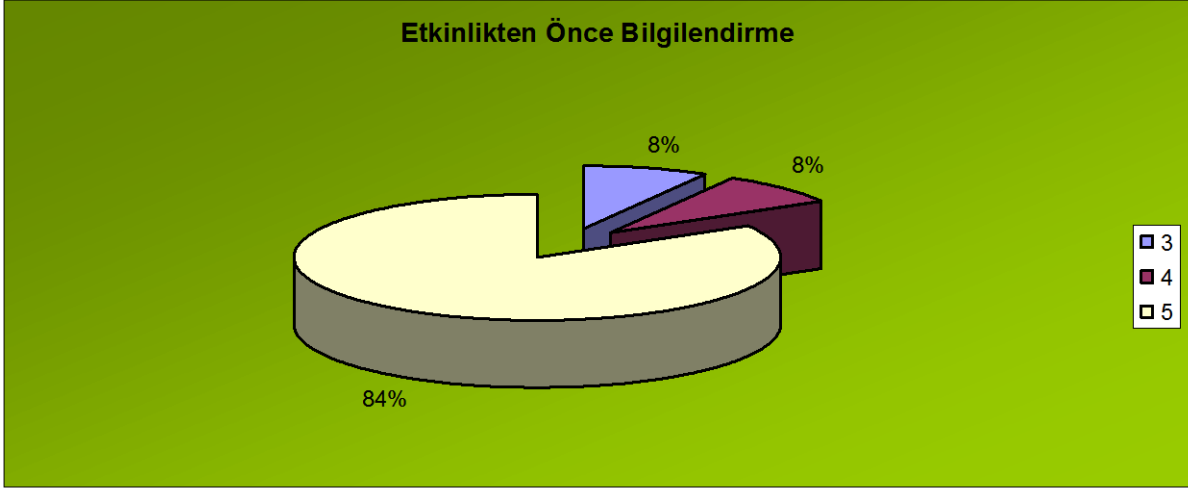
Grafik 11: Kitapların Okuyucularına Dair İzlenimleri

1: İlgisiz, öğrenmeye, anlamaya açık değil. 5: Çok ilgili, öğrenmeye, anlamaya açık.

- Kitaplar, Yaşayan Kütüphane gerçekleşmeden önce kendilerine YK'nın amaçları ve yöntemi, kendilerinden beklenen roller, süreçte ve okuma esnasında karşılaşılabilecekleri muhtemel durumlar, teknik detaylar, koordinasyon ekibi ve gönüllü ekip hakkında yeterince bilgi verildiğini belirtmiştir.

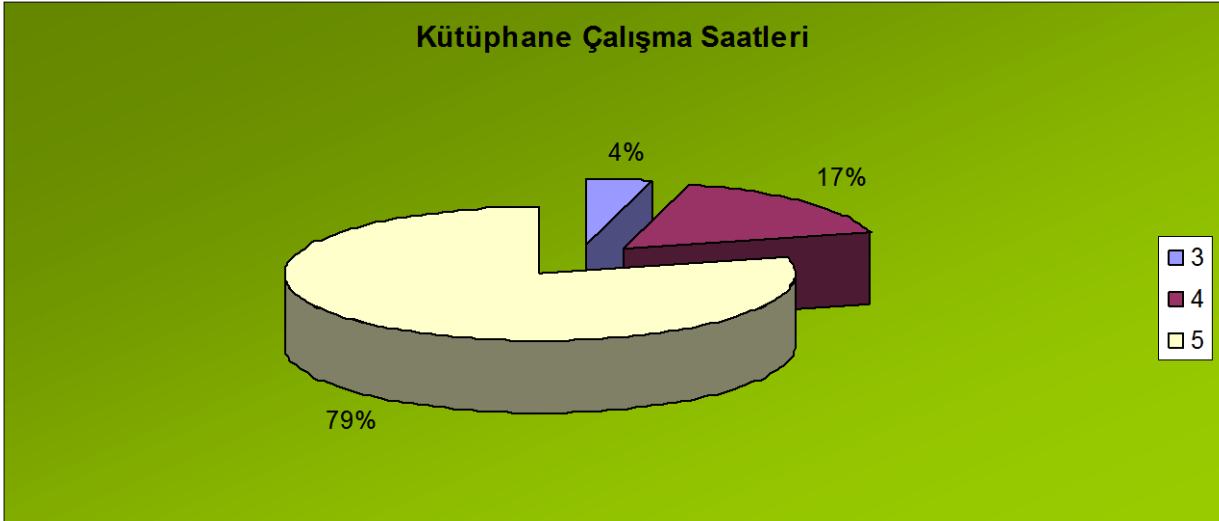
Grafik 12: Etkinlik Öncesi Bilgilendirme

1- Yetersiz, eksik, 5 - Oldukça açık ve yeterli

- Kitapların tamamı YK'da görev alan gönüllüleri çok yardımcı, samimi, içten ve güler yüzlü olarak tanımlamıştır.
- Yine bütün kitaplar bir sonraki YK'da kitap olmak istediklerini belirtmişlerdir.
- YK'ya gösterilen yoğun ilgi ve okuyucu sayısının çokluğu dolayısıyla üst üste ödünç alınan kitaplar doğal olarak kütüphanenin çalışma saatlerini bir miktar yorucu ve yoğun olarak değerlendirmişlerdir (Bkz. Grafik 13). Ancak, yorgunluğa ve yoğunluğa rağmen bu deneyimi yaşamış olmanın verdiği mutluluğu da her fırsatta belirtmişlerdir.

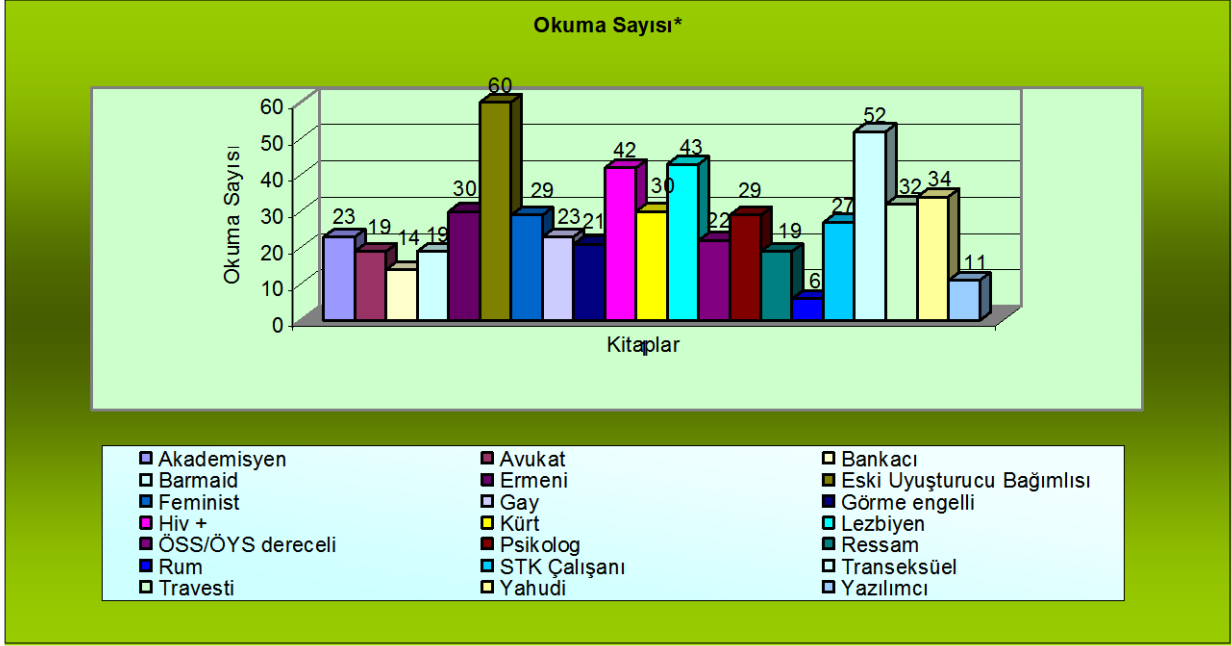
Grafik 13: Çalışma Saatleri Değerlendirme

1: Çok uzun 5: Uygun uzunlukta

- YK'da gerçekleşen 484 okumanın kitaplara göre dağılımı Grafik 14'de görülmektedir. Eski uyuşturucu bağımlısı, transseksüel, lezbiyen ve Hiv+ kitaplar en çok okunanlar listesinin ilk dört sırasını oluşturmuştur.

Grafik 14: Kitaplara Göre Okuma Sayısı Dağılımı

* Bu grafik toplam 484 okuma sayısı üzerinden düzenlenmiştir..

- YK kitaplarına YK deneyiminin onlara neler kazandırdığını ve YK süresince onları nelerin zorladığını sorduk.

Kitaplar, kazanımlarıyla ilgili; kendilerine dair bir aynalanma deneyimi yaşadıklarından, haklarındaki önyargılara dair insanların bakış açılarını gördüklerinden, birebir paylaşım çerçevesinde kendilerini ifade etme fırsatı bulduklarından, insanları bilgilendirebilmekten ve bu nedenle yararlı hissetmiş olmaktan ve bütün bunları birlikte yapmış olmaktan söz etmektedirler:

“Düşündürdüler, daha net ve açık olmaya sevk ettiler.”

“Toplumdaki önyargıların yoğunluğu ve derinliği hakkında birebir bilgi edindim.”

“Türkiye'nin eğitim/öğretim sektörüne katkıda bulunma hevesi ile memlekete dönmüş birisi olarak gençlerin duruşlarını, kaygılarını görme fırsatım oldu.”

“Kendimi birebir ifade etme şansı. Kendimin ne olduğu, kim olduğu konusunda bilincim arttı. Kimliğimi daha özgürce ifade etme gücüm yükseldi.”

“Bu ülkede bir ilki gerçekleştirdi Yaşayan Kütüphane. Böyle bir “ilk” güzelliğin içinde olmak güzel bir hatıra ve onurdu benim için.”

“Kendimi bu kadar yoğun ifade etmemin ne kadar yorucu olduğunu fark etmemi sağladı.”

“Halkla buluşma”

“Kendi cinsel kimliğimle ilgili önyargıların boyutunu gördüm. Kütüphane çalışanlarıyla samimi ilişkiler motivasyonumu artırdı. Önyargıları kırma adına el ele vermek ve işbirliği beni çok mutlu etti.”

“Yeni arkadaşlıklar.”

“Karşımdaki ile empati kurma konusunda beni geliştirdi. İnsanların aldıkları bilgiler ne olursa olsun esas olarak ılımlı ya da itham edici olmalarını belirleyen onların karakterleridir. Önyargıları kırabilecek insanlarla daha kolay konuşmalar yaşandı.”

“İnsanların önyargılarının, endişelerinin neler olduğunu öğrenmek.”

“Farklı tarzda insanlarla diyalog içinde bulunmak. Değişik bazı meslek gruplarından insanlara merak ettiklerimi sormak. Diğer kitaplarla paylaşımında bulunmak.”

“Amacım doğrultusunda gençleri bilgilendirme, önyargılarından kurtulmalarına yardımcı olmak. İnsanları bilgilendirmenin verdiği hazı yaşamak.”

“Farklı bakışları görmek. Görüşmelerimde ne olarak bilindiğimizi gördüm.”

“Avukatlık konusunda, vekil-müvekkil ilişkileri dışında görüşleri öğrenme olanağı buldum. Önyargıların ne kadar kolay oluştuğunu gözlemlene olanağı buldum.”

“Önyargıların bir hayatı nereye götürdüğünü ve çeşitliğinin insanoğlunu birbirinden uzaklaştırdığını görüp mesafeleri kısaltmanın mümkün olduğunu.”

“Değişik insanlarla ve düşüncelerle tanışmak benim için çok değerli bir deneyim oldu. Ayrıca kendimi çok yararlı hissettim.”

“İnsanlarla bire bir yüz yüze görüşerek daha detaylı bilgi verdiğimi düşünüyorum.”

“Doğru bilgiyle donattığım insanlar kendi çevresine de aynı şekilde doğru bilgiyi aktaracak ve bu sayede yanlış olan önyargıların kırılmasına katkı sağlayacağım.”

“Son derece özel bir deneyim yaşadığıma inanıyorum.”

“Çok konuşmaktan çenem ağrıdı :)”

YK deneyimi süresince ise genel olarak yoğunluk, fiziksel şartların güçlüğü, aynı soruları yanıtlamak zorunda olmak nedeniyle zorlandıklarını belirtmişlerdir:

“Kitabın varlık nedeni dışına çıkan okuyucular.”

“Hafta sonu erken kalkmak.”

“Kendini her kesimden insana anlatmak ve doğru anlatmak zaman zaman yorucuydu ama keyifliydi. Konsantrasyon ve rutinlik kaygısı.”

“Arka arkaya okunmak oldukça yorucu.”

“Aynı soruların sıklıkla sorulmuş olması.”

“İkiden fazla okuyucu ile aynı anda konuşmak. Sabit önyargısı olan insanlarla muhatap olmak. Daha konforlu alana ihtiyaç duymak. Israrcı okuyucular!”

“Bazı önyargılar, itham edici sözler, sürekli konuşmanın verdiği tatlı zorluklar.”

“Kişisel problemleri olan okuyucuların benden öneri beklemesi.”

“Her hangi bir zorluk yaşamadım. Okuma süresi daha uzun olsaydı diyalogu sürdürmek için uğraşmak zor olabilirdi belki.”

“Çevresel faktörler; sıcak, toz.”

“İlgisiz okur olduğunda.”

“Talep çok ve aslında bu hem keyifli hem yorucu. Belki aynı başlıktan 1 yerine 2 kitap olmalıydı.”

“Tüm hukuk sisteminin ve adalet sisteminin olumsuzluklarının nedenleri konusunda açıklama yapmak zorlayıcıydı.”

“Aşağı yukarı aynı soruların çoğunlukta olması. Bazen peş peşe görüşme olması.”

“Sürekli konuşmak zor gerçekten.”

Son zamanlarda sabrımı kaybetmişim ve biraz asabi cevaplar veriyordum. YK'da kitap olmak zaten kaçınmadığım bu diyaloglar için gereken sabrı tazeledi; yeniden hizaya soktu beni.”

“Türkiye gençliğinin ilginç bir kesimini tanıdım.”

“Her sorunun cevabını vermek (bilmek) zorunda olmadığımı yaşamak; çok gerçek ama zor.”

▪ Kitapların önerilerine kulak verdiğimizde gelecekteki kitaplara;

- Sabırlı, rahat, açık olmayı, incelikli yaklaşmayı,
- Her şeyi anlatmaya çabalamayıp, önemli bir iki noktayı vurgulamayı,
- Her görüşmeden sonra kendilerine zaman ayırmayı, dinlenmeyi ve kitap kurtlarından destek istemeyi,
- Görünürlükle ilgili endişeleri varsa okuyucularını önceden görmeyi
- Mümkün olduğunca fazla okuyucuyla görüşmeyi,
- Kendi görüşlerini belirtmelerini, kendi deneyimlerinden bahsetmelerini ve bunların kendilerine ait olduğunu vurgulamalarını,
- Her tür insanla karşılaşmaya hazırlıklı olmayı
- Birbirlerini okumayı önermişlerdir.

Organizatörlerden,

- Okuyucuların o esnada hangi kitapların okumaya uygun olduğunu doğrudan görebilmeleri için bir pano hazırlamalarını,
- Projenin devamı için çaba harcamalarını,
- İlk YK' daki cesaretlerini arttırarak sürdürmelerini,
- Daha geniş ve konforlu görüşme alanları sağlamalarını,
- YK'nın farklı bölgelerde, daha kozmopolit mekanlarda düzenlemelerini,
- Kitap sayısının arttırmalarını istemişlerdir.

Kitapların tamamı kütüphane görevlilerinin içtenlikle, güler yüzle ve samimiyetle çalıştıklarını, motivasyonlarını arttırdıklarını ve yukarıda bahsedilen zorlayıcı koşulların etkisini en aza indirdiklerini belirtmektedirler. Bunun yanında katalogun zenginleştirilmesinin ve kitap sayısının arttırılmasının iyi olacağını düşünmektedirler.

YAŞAYAN KÜTÜPHANE

BARIŞAROCK,2007

Kitapların bildirdiği önemli detaylardan birisi ise bazı okuyucuların katalogda yer alan önyargıları kitabın özelliği sanmalarıdır. Bu konuda ön ekibin ve kütüphanecilerin daha net bilgi vermesi sağlanabilir.

Özetle, Yaşayan Kitaplar, bir takım zorlukları, sınırlılıkları ve eksikleri olmasına rağmen, Yaşayan Kütüphane deneyimini yaşamaktan ötürü son derece mutlu olmuşlardır. Ayrıca, projenin sürdürülmesi gerektiğini düşünmekte ve bundan sonraki YK'da da kitap olmak istemektedirler.

EK-1

YK Okuyucularının Sonraki Kataloglarda Yer Alması İçin Önerdikleri Kitap Başlıkları

Akıl Hastalığından Kurtulmuş Birisi	Metalci
Alevi	Milletvekili
Alkolik	Modacı
Anarşist	Motorcu
Arap	Mühendis
Aşırı Cumhuriyetçi, Atatürkçü Kitap	Mülteci
Ateist	Müziyen
Bedensel Engelli	Öğretmen
Biseksüel	Palyaço
Borsacı	Polis
Çöpçü	Punk
Dansçı	Radyo Programcısı
Denizci	Rockçı
Depresif İnsanlar	Roman
Devrimci	Sanat Dallarından
Diş Hekimi	Satanist
Doktor	Savcı
Eski Hayat Kadını	Seks İşçisi
Eski Hükümlü	Sigortacı
Eski Uyuşturucu Satıcısı	Sinemacı
Ev Kadını	Siyasi Parti Çalışanı
Fanatik Futbol Taraftarı	Sokak Çocukları
Faşist	Sokakta Yaşayan Biri
Filozof	Sosyolog
Futbolcu	Spiker
Gazeteci	Sporcu
Gezgin	Subay
Göçmen	Şair
Hakim	Şeriatçı
Hamal	Şiddet Mağdurları
Hemşire	Şizofren
Homofobik	Taksi Şoförü
İktisatçı	Terzi
İletişimci	Tiyatrocu
İmam	Türbanlı
İşçi	Türk
İşkence Mağduru	Türkiye'de Yaşayan Yabancılar
İşkenceci	Ülkücü
Jigolo	Yalnız
Karikatürist	Yazar
Kasap	Yönetmen
Katil	Zenci
Komünist	Zihinsel Engelli
Kumarbaz	
Laz	
Magazin Muhabiri	
Manken	
Masör	

EK-2

Yaşayan Kütüphane süresince yaşadığınız en önemli deneyim neydi?
Kitabın tüm samimiyetiyle kimliğinden kaynaklı yaşadığı sıkıntıları anlatması
HIV + de normal insanlar gibi yaşayabilir.
"Meğer böyleymiş" deme imkanına erişmek
Görme engelli kitabı okuyan bir okuyucu: 45 dakika görmedim ve hala mutluyum
Uyuşturucuya başlangıç süreciyle ilgili patolojik altyapıyı öğrenmek
Fikir çok iyi ama beklediğim kadar iyi hikayeler dinleyemedim
Merak ettiğim soruların cevabını birinci ağızdan dinlemek benim için çok önemliydi
Kardeşliğin ırkı olmuyormuş.
Karşımda gayet kararlı ve güçlü bir kitap bulmam benim için en önemli şeydi (HIV + kitapla görüşme sonrası)
Bir kadını bir başka kadında tanımanın verdiği heyecan.
Bazı konuları, direkt o deneyimi yaşamış ve hala yaşayan insanlarla paylaşmak en büyük deneyimdi.
Farklı olan ve farklı düşüneni anlamaya çalışarak dinlemek ve taarruza geçmek yerine empati kurarak önyargıları yıkabilmek
STK'lara farklı açılardan bakmak.
Toplum tarafından maalesef "etiketleştirilen" üç farklı kitap okundu ve bu farklılıklarına rağmen rahatlıkla okunabildiğini gördüm.
Kitabı okurken olayların çok yanlış olabileceğini, değerlendirmelerin çeşitli bakış açılarından yapıldığını gördüm.
Genel anlamda, böyle bir organizasyonun hayata geçebildiğini görmek güzel bir deneyimdi.
İnsanların birbirini doğru anlamasının önemi.
Çok güzel bir insan tanıdım.
Empati kurabilmek.
İletişimin gerçekten de önemli olduğunu fark etmek.
Şeffaf olmak.
Sorularıma bu kadar net cevaplar aldığıma çok sevindim ve sorgulama şansı yakaladım.
Kendimde ve savunduğum şeylerdeki eksiklikleri ve bunlar için mücadele vermediğimi fark ettim.
Gerçeklik hissi.
Çok mutlu oldum. Canlı bir örneğin gerçekten yaşamış olduğu şeyleri anlatmış olması olağanüstüydü. Başta, bunların bir kurmaca olduğunu düşündüm ama "kitabı okuduktan" sonra fikrim değişti.
Mesleğim ve hastalarım için önümdeki yaşamımı etkileyecek, bakış açımı değiştirecek, bir kitaptan çok daha fazlasını öğrendim; okudum, büyüdüm.
Daha önce hiç tanışmadığım kadar donanımlı bir transseksüelle karşılaştım ve onlar hakkında ne kadar büyük yanlışlıklara girmiş olduğumun farkına vardım.
Canlı bir kitapla tanışmak en önemli deneyim oldu benim için.
Önyargıların aslında çok uzak şeyler olduğu.. Her insanın duygusunu içinde yaşadığı.
Daha önce hiç gidip görmediğim doğudaki yaşantıyı anlatılanlarla bir nebze de olsa anladım. Kitabın, kişilere hiçbir şekilde düşmanlık beslememesi sadece sisteme öfkeli olması da bana biraz garip gelse de çok etkiledi. İlginç ve etkileyici öyküler de dinledim.
İnsanları anlamaya çalışma konusunda önemli bir deneyim yaşadığıma inanıyorum.
Nefret ettiğim bir ırk olması nedeniyle tamamen önyargılı oturdum. Ama benim yargılarımın o insanı yargılamadığını öğrendim.
Bir ay öncesinde aynı ırktan bir kişi ile kavga ederken bugün gayet insan olarak konuşabilmek.
Cinsel kimlik gerçeğinin en sağlam haliyle karşılaşmak çok hoş ve anlamlıydı.
Farklı yaşam biçimindeki insanlarla düşüncelerimi paylaştım.
Yaşamı paylaştığım farklı görüşteki insanları tanıma konusunda bir adım daha attım.
Travesti kitapla sohbet ederken yanımdan geçen insanların bakışları, benim buna aldırılmamam süperdi.
Herkes farklı kısmından herkes eşit kısmına çok kısa bir sürede geçtik.

Transseksüellerin yaşadıkları iç çatışmanın dışavurumu, bunun genetik bir olaydan kaynaklandığını ve oldukça doğal olduğunu anlamış oldum. Yaşadıkları önyargıların ağırlığı beni üzdü biraz.
Ne kadar zorlu dönemlerden geçtiklerini birebir öğrenmek.
Gerçekleri ilk ağızdan öğrenmek.
Daha önce duymadığım konularda bilgi edindim. Böyle hassas bir konuda son derece seviyeli bir sohbeti.
Başka bir hayatı, tıpkı tozlarla örtülmüş, yırtılmış sayfalar ya da kırık tüm kelimeleriyle; ama kendisiyle yaşamak! Kanı olan sayfalara rastlamak güzeldi.
Objektif ve pozitif olmanın ne kadar önemli olduğunun bana anımsatılması.
Gerçek bilgilerin kişisel olarak paylaşılmış olması.
Düşüncelerimin ve önyargılarımın doğruluğunu ve yanlışlığını çok iyi fark etmeme yardımcı oldu.
Yaşanmış deneyimlerden ders almak.
Öncelikli olarak fikre bayıldım. Kitabın akıcı üslubu sayesinde kendimle ilgili birçok kararın ilk aşamasına geldim.
Cinsel tercihi farklı bireylerin normal yaşamlarını sürdürebilmek için harcadıkları çabayı yakından görmek.
Samimiyetleri çok etkiledi beni. Korkumla yüzleştirdim ve bilgilendim. İnsanın bilmediğinden korktuğu bir gerçekmiş. Toplumun önyargılarından nasıl etkilendiklerini dinledim.
İnsanı okumak gerçekten büyük deneyim.
Önyargılarımı yumuşattı.
Düşüncelerim genişledi adeta.
Önyargıların ne kadar aptalca olduğu.
Gördüğüm en canlı kütüphane.
İnsanlar dışarıdan ve "etiketlemek için" değerlendirildiğinde gayet yüzeysel ve sebeplerinin derinlemesine düşünülmediği bir biçimde yargılandığını fark ettim.
Kendi deneyimleri ile iyi dersler almamızı sağladılar.
Başka hayatlara dahil olmak.
Aslında burdaki kitaplarla ilgili önyargıların ne kadar yanlış olduğunu bir kez daha fark ettim.
Bir Kürt'le önyargıları rahatça konuşabilmek.
Gerekli olan bilgiye sahip olmadan önyargılarla yaşamının çok ama çok kötü sonuçları.
Karşıdaki yaşanmışlıklardan faydalanmak. Sonuçta koskoca bir yaşantı
HIV + olan biriyle ilk kez sohbet etme imkanım oldu, bu çok önemliydi.
Kendimde yeni şeyler keşfettim.
Yargısız yere insan suçlamamak ve insanları yaşayarak tanımak.
Bir lezbiyenin çocuğu olması.
Gülümsediklerini görmek.
Gerçekten de içime yerleştirdiğim bazı önyargıları silmeme yardımcı oldu.
Kafamda oluşmuş önyargılar ve bu konudaki düşüncelerim değişti.
Kitap okumaktan ve muhabbet etmekten daha keyifli bir deneyimdi.
Önyargılarımın olduğunu düşündüğüm bir insanla bu önyargıları rahatça konuşabilme deneyimi çok önemliydi.
Karşılıklı sohbet ve tartışma ortamı olması son derece iyi. Çünkü "normal" bir kitap okurken bir yerde takıldığınızda soru soramıyorsunuz. Ama yaşayan kütüphanede aklındaki sorulara da cevap bulabiliyorsun.
Yüz yüze, insan insana konuşmak süper.
Yüzleşmek.
Ailemde bir gey olduğu için bu görüşme bana inanılmaz geldi.
Bir sürü yaralarımız var farklı fakat gözyaşlarının tadı aynı.
Kitabın içeriğini okuma sürecinin belirlenmesi.
Konunun birebir muhatabıyla görüşmenin ayrıcalığı.
Kitapların sosyal konulara duyarlı olmaları ve kendi içlerine kapalı olmamaları beni oldukça etkiledi.
Kitabı, bir yabancı gibi görmediğimi, bir öteki olarak görmediğimi fark ettim.
Hepimiz aynıyız, insanız işte :)
Bir gey olarak önyargılarımı gözden geçirmek (Gey kitabı ödünç almış bir okuyucu)
Bir dost edindim kendime. Okuma bittikten sonra kitabı kütüphaneye teslim ettim. Kendisine teşekkür ettim ve sarıldık. Bu çok samimiydi. Bu okuma, 3 gündür burada başıma gelen en güzel şeydi.

Etiyle bedeniyle bir Kürt arkadaşım oldu.
Sorunların çözülebileceğine dair içimde bir umut doğdu.
Rum ve Türklerin gerçekten kardeş olduğu.
Kitabın HIV+'i kötü bir şey olarak değerlendirmemesi.
Kendime bir ayna tutulmuş gibi hissettim.
Hiçbir şey bilmediğimi fark ettim.
Kendi kimliğini içselleştirmiş olması etkiledi (Travesti kitabı ödünç almış bir okuyucu).
Önyargıyla baktığım insanların benimle aynı yönleri sayesinde bu mesleği seçmiş olmaları.
Savunmadığım bir fikrin neferi ile de anlaşılabilir ortak noktalar bulabildim :)
O insanlar da gülebiliyor.
Çok farklı bir deneyimim olmadı ama bir akademisyenle "normal" bir sohbet etmek yeterince ilginç :)
Kitap aklımdaki strotipe uymuyordu. O yüzden birinci dakikada fikrim değişmeye başladı.
Ermenilerin bu kadar çok önyargıya maruz kaldıklarını bilmezdim. Haklı oldukları yerde kendilerini savunmadıklarını duymak beni çok üzdü.
Hiç gey arkadaşım yoktu. Bedeniyle, düşünceleriyle, kimliğiyle karşımda bulmak inanılmaz heyecanlıydı. Kendimden çok farklı değilmiş, uzaylı hiç değilmiş. Bundan sonra geylerle iletişimimi koparmayacağım, arttıracam.
Önyargısız olduğumu düşünmeme rağmen var olan önyargılarımla karşılaştım.
Günlük yaşantımda sohbet imkanı bulamadığım kesimler ile bu şansы yakaladım.

Kitap okuma deneyiminden yeni bir şeyler öğrendiğinizi düşünüyor musunuz?

Okumaktansa birebir dinlemek çok daha etkili.
İnsanların yaşadıklarını daha rahat sorguladım.
Eşcinsellerin örgütlü mücadelesinin nasıl olduğunu öğrendim.
Bazı önyargılarımı tartışabildim.
STK'lara bakışım değişti
İnsanın yaşadığı sorun ne olursa olsun bir çözümünün muhakkak var olduğunu öğrendim..
Kitabın konusuyla doğru orantılı olarak insan hayatının, toplumun değer yargılarının, bakış açılarının ne kadar farklı ve önemli hususlar olduğunu bir kez daha anladım
Ermeni meselesiyle ilgili bir Ermeni'nin düşüncelerini samimiyetle öğrenmek.
Hayatta çok aceleci davrandığımı ve her şeyi zamanında yaşamam gerektiğini anladım.
"Ayrılığı" düşünmeyip kardeşçe yaşamı destekleyen büyük bir çoğunluk ve çaba olduğunu öğrendim.
Bazı toplumsal yargıların kadını ezdiği. Fakat herkesin insan olup cinsiyet eşitliğinin olması gerektiği.
Uyuşturucu bağımlılığı olmasa da kendimin de birçok hastalıklı bağımlılıkları olduğunu düşündüm.
Merak ettiğim sorulara cevap bulabildim.
Bu kadar şiddete maruz kaldıklarını ve dışlandıklarını düşünmemiştim. Öğrendim
Yahudi kimliğinin etnik değil din temelli olması.
Hepimiz TC vatandaşız ve eşitiz (farklı olarak)
Bu deneyimle, bazı tercihleriyle farklı boyutta yaşayanların da aslında diğer tüm insanlar kadar içinde yaşadığımız toplumda saygıyı hak ettiklerinin farkına vardım.
Çok farklı ve ezilen bir kültürü öğrendim.

Din veya ırk, yaşanılan coğrafyaya, çevreye göre büyük değişiklikler olabiliyor.
Bir bağımlının günlük hayatının nasıl geçtiğini öğrendim.
Bağımlılığın herkeste olabileceğini öğrendim
Daha önce fark etmediğim bir açıdan bakmamı sağladı.
Karşımdaki insan nasıl olursa olsun onunla ilişki kurabileceğimi, bunun kişinin elinde olan bir şey olduğunu öğendim.
Hayatımda değişiklik yapmama yardımcı olacak bir deneyim yaşadım.
Bilmediğim, yanlış bildiğim konularda bilgi aldım.
Bu deneyimle önyargılarımın büyük çoğunluğunu kırdım ve bu konuda daha çok bilgi edinmem gerektiğinin farkına vardım.
Ermenilerin de hepsinin milliyetçi olmadığını, hala barış içinde yaşanılabilirliğini öğrendiğimi düşünüyorum. Ermenilerin, katalogda yazdığı üzere düşman olmaması güzeldi.
Sivil Toplum çalışmaları herkesin bir şekilde katkıda bulunması gereken bir şey.
HIV hakkında bir çok şey öğrendim.
Kürt arkadaşların somut sorunlar yaşadığını gördüm.
Hukuk alanına farklı bir bakış açısı geliştirmemi sağladı.
Travestilerin de mutlu ve başarılı olduklarını gördüm.
Bir yazılımcının, istediği ve doğru planladığı takdirde sosyal bir insan olabileceğini ve önyargıların, sadece açıklamanın zor geldiği durumlarda bir savunma olduğunu düşündüm
Yeni araştırma konuları hakkında fikir sahibi oldum.
HIV'in ölümcül bir hastalık olmadığını öğrendim.
Zannettiğimiz şeylerin doğruluğunu bilgiyle teyit etmemiz gerektiğini gördüm
Yahudilerin tarihi ve önyargılarla ilgili çok şey öğrendim.
Feministlerin, medyada gösterilmeye çalışıldığı kadar "sert" ve "boş" konuşmadıklarını, zaman zaman agresif olduklarını kabul edebileceklerini, grupları içinde topluma yansiyandan daha farklı insanların olabileceğini gördüm.
Gerçekleri ve doğruları.
Ölümün ne kadar ürkütücü olduğunu tam anlamıyla gelmeden anlayamayız.
Cinsel tercihin sonradan özentiyle değil, kişinin doğasında olduğu, ne kadar bastırılrsa da bir şekilde açığa çıkacak olduğunu öğrendim.
Her ne olursa olsun yaşamın dönüm noktasını bulup devam etmek gerektiğini öğrendim.
Geylerin önündeki engellerin bu kadar zorlayıcı ve yoğun ayrıca da gereksiz olduğunu bilmiyordum.
Kendileri hakkındaki siyasi ve yasal açıdan yapılan haksızlıkları ilk kez öğrendim.
ÖSS'ye dair bilinmeyen bazı şeylerin farkına vardım.
Benim baktığım açı dışında, bir avukattan öğrendiğim şeyler fikirlerimin gelişmesini sağladı.
Bilgiye ulaşma tek bir kaynaktan olmamalı.
Bilgi eksikliklerimi kapadığını ve araştırmaya yönlendirmekte başarılı olduğunu düşünüyorum.
Önyargıların olmaması hayatı daha kolay hale getirebilir.
Ermeni kitapla konuşurken Türkiye'de yaşayan Ermeniler hakkında bilmediğim birçok şey keşfettim.
Artık gey haklarını desteklemeye karar verdim.
Edinmiş olduğum daha önceki yaşanmışların yanlışlarının nereden kaynaklandığını anladım ve önyargılarımın değişmesi sağlandı.
Açıkcası öncesinde korkuyordum transseksüellerden ama bu korkunun gereksiz olduğunu anladım.
Çevremdeki herşeye daha eleştirel bir bakışla yaklaşmam gerekiyor sanırım.

Artık daha geniş açıdan bakıyorum dünyaya. Kitabı okumadan önce de geyler bu bütünün parçalarıydı ama artık geylerin yaşadığı zorluklar hakkında daha çok bilgiye sahibim. Bu da bundan sonra daha sağlam bir duruş gerektiriyor benim adıma.

İlgili topluluğun içinde olanların düşünceleri ve tepkilerini öğrendim.

Karşı tavır aldığım Kürtler konusunda aslında önce oturup konuşmanın gerektiğini öğrendim çünkü konuşunca işler değişiyor, taraflar yumuşuyor, dikenler temizleniyor, arınıyor insan kötü düşüncelerinden. Zıt fikirlerin konuşarak uzlaşabileceği.

O insan ile, yaşamı ile ilgili hiç tahmin edemeyeceğim şeyleri öğrendim.

Yahudiler hakkında zaten az şey biliyordum. Öğrendiğim çok şey oldu.

Okuduğum kitapla doğru orantılı olarak kadının Türkiye'deki yeri, durumu ve dünyadaki bakış açıları açısından önemini kavradım.

Psikologların herkes tarafından aynı bakış açısıyla görülmediğini öğrendim.

Bir hekim adayı olarak HIV hakkında, özellikle bulaşma yolları hakkında bilmediğim ve yanlış bildiğim şeyler olduğunu fark ettim.

HIV +'lerin sosyal yaşamı ve tüm dünyadaki durumlarıyla ilgili bilgiler okudum.

Aslında engellilerin engelsiz oldukları ve engellerin insanlar tarafından konduğu düşüncesi ve düşünülmesinde bunun çok da haklı düşünölmüş olduğu.

İnsanların her zaman önyargı tuzağına düşebileceği ve bu anlamda kendini her zaman kontrol etmesi gerektiği.

Görünenin arkasında başka bir dünyanın var olduğunu ve bizi bilgilendirmediklerini öğrendim.

Sadece seks değil, duygusallık çok daha fazlaymış lezbiyenlikte.

Transseksüelin anlamını tam olarak (doğru) bilmediğimi de öğrendim. Hatta biraz önce yanımda oturan birisine doğrusunu anlattım.

Bir takım farklı tarihi bilgiler öğrendim.

Kendimi nasıl ifade edeceğimi, sorunlarımı nasıl dışa açabileceğimi öğrendim.

İyi ki varsın yaşayan kütüphane. Bana gey konusunda bir kitaptan çok daha fazlasını verdin. Lütfen konuları arttırın daha çok okuyalım.

Bir şey hakkında gerçekten bilgi edinmeden yargıya varmamak gerekiyormuş.

Engelli olmanın mutlu olmaya engel olmadığını öğrendim.

Avukatların da sosyal etkinliklere çok rahat dahil olabileceklerini öğrendim.

STK bilinci oluşması sürecinin ne kadar zor olduğunu bir kez daha düşündüm.

Kadın erkek eşitsizliğinin toplum tarafından her bireye kabul ettirildiğini farkettim.

YAŞAYAN KÜTÜPHANE DEĞERLENDİRME FORMU - KİTAP

İsminiz (tercihe bağlı): _____

Kitap başlığını: _____

Yaşayan Kütüphane'de kaç gün boyunca kitap oldunuz? _____

Yaşınız: _____

Cinsiyetiniz: _____

1. Herhangi bir sivil toplum kuruluşu üyesi misiniz?

Yanıtınız evet ise : _____

2. Yaşayan Kütüphane deneyiminiz süresince kaç okuyucunuz oldu? _____

3. Bir kitap olarak Yaşayan Kütüphane'yi nasıl deneyimlediniz?

 1 2 3 4 5 (1 - Çok kötü, 5 – Çok iyi)

4. Okuyucularınızla ilgili genel izleniminiz nedir?

 1 2 3 4 5 (1 – İlgisiz, öğrenmeye, anlamaya açık değil,
5 – Çok ilgili, öğrenmeye, anlamaya açık)

5. Lütfen etkinlikten önce, Yaşayan Kütüphane'yle ve Yaşayan Kütüphane'de kitap olmakla ilgili size verilen bilgiyi değerlendiriniz.

 1 2 3 4 5 (1- Yetersiz, eksik, 5 – Oldukça açık ve yeterli)

6. Lütfen kütüphanede görevli olan arkadaşları değerlendiriniz .

 1 2 3 4 5 (1 – Hiç yardımcı olmadılar, 5- Çok yardımcı oldular)

7. Lütfen kütüphane çalışma saatlerini değerlendiriniz.

 1 2 3 4 5 (1 –Çok uzun 5- Uygun uzunlukta)

8. Sizce okuyucularınız sizi okumaktan nasıl bir yarar sağlamış olabilir?

9. Size en sık sorulan sorular nelerdi?

10. *Kitap olmanın size neler kazandırdığını düşünüyorsunuz?*

11. *Kitap olmanın sizi en çok zorlayan kısmı/kisimleri ne/neler oldu?*

12. *Sonraki Yaşayan Kütüphane'ler için neler önerirsiniz?*

Gelecekteki kitaplara:

Organizatörlere:

Kütüphane görevlilerine:

Gelecekteki okuyuculara:

Katalog için:

13. *Tekrar kitap olmak ister misiniz?* _____

14. *Bunların dışında paylaşmak istedikleriniz:*

YAŞAYAN KÜTÜPHANE DEĞERLENDİRME FORMU - OKUYUCU

Değerli Yaşayan Kütüphane Okuyucusu,

Bu form Yaşayan Kütüphane'de kitap okuma deneyiminizi paylaşmanız için hazırlanmıştır. Yanıtlarınız, yorumlarınız ve önerileriniz Yaşayan Kütüphane'nin bundan sonraki uygulamalarını geliştirmek için büyük önem taşımaktadır. Vereceğiniz samimi cevaplardan dolayı teşekkür ederiz. Bütün formlar gizlilik ilkesiyle ve anonim olarak değerlendirilecektir.

Yaşınız: _____

Cinsiyetiniz: _____

1. Yaşayan Kütüphane'den nasıl haberdar oldunuz?

- Gazeteden Çadırın yanından geçerken El ilanından
 Okuyucu olmuş kişilerden diğer _____

2. Hangi kitabı/kitapları ödünç aldınız?

3. Yaşayan Kütüphane fikrini ne kadar beğendiniz?

- 1 2 3 4 5 (1- Hiç beğenmedim, 5- Çok beğendim, etkilendim)

4. Katalogda yer alan kitap başlıklarını ve önyargıları ne kadar beğendiniz?

- 1 2 3 4 5 (1- Hiç beğenmedim, 5- Çok beğendim, etkilendim)

5. Lütfen kütüphanede görevli olan arkadaşları değerlendiriniz .

- 1 2 3 4 5 (1 – Hiç yardımcı olmadılar, 5- Çok yardımcı oldular)

6. Kitabı/kitapları okurken yaşadığınız en önemli deneyim neydi?

7. Kitap okuma deneyiminden yeni bir şeyler öğrendiğinizi düşünüyor musunuz?

8. Başka kişilere kütüphanede okuyucu olmayı önerir misiniz? _____

9. Bundan sonraki katalogda yer almaları için yeni kitap başlıkları önermek ister misiniz?